

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи илмии Чуракулзода Умрон Шодикул дар мавзуй «Хусусиятҳои лексикӣ-сохтории истилоҳоти иқтисодӣ дар забони тоҷикӣ» (дар асоси маводи ҳуҷҷатҳои меъёрии соҳаи иқтисодӣ ва луғатномаҳо), ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзоди илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 10.02.00 – Забоншиносӣ (10.02.01 – Забони тоҷикӣ) пешниҳод шудааст.

Забони тоҷикӣ яке аз забонҳои бою ғанӣ маҳсуб ёфта, барои ҳифозати таърих, фарҳанг, санъат ва анъанаҳои миллати тоҷик шароити мусоидро барои истифодабарандагонаш дар масири таърих фароҳам овардааст. Ҳамчун забони ҳуҷҷатгузории расмӣ дар давлатдорӣ сулолаҳои гуногуни таърихӣ эътироф гардида, бо ғановати таркиби луғавӣ ва низоми ташаккулёфтаи сарфию нахвӣ садсолаҳо барои ҳуҷҷатгузории расмӣ хидмат кардааст. Ғановати луғавию грамматикӣ он имкон медиҳад, ки дар шароити мусоиди таърихӣ ҳамчун забони ҳуҷҷатҳои коргузори мавриди истифода қарор гирад. Аз ин рӯ, вобаста ба сатҳи рушд ва таҳаввул вижагиҳои забони ҳуҷҷатҳои коргузори ниёз ба таҳқиқ дорад. Таҳқиқи имконоти луғавию грамматикӣ он вобаста ба ҳуҷҷатнигорӣ барои ҳаллу фасли як қатор масъалаҳо мусоидат мекунад. Дар замони муосир яке аз илмҳои рушдкардаистода – иқтисод ба ҳисоб меравад, ки бидуни тақомули ин соҳа ба роҳ мондани фаъолияти устувори давлатдорӣ душвор аст. Барои дуруст ба роҳ мондани фаъолияти иқтисодӣ дар сатҳи давлат, зарур аст, ки ҳуҷҷатнигорӣ он бо забони давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон – забони тоҷикӣ дар сатҳи касбӣ роҳандозӣ шавад.

Вале бояд зикр кард, ки то ҳол доир ба забони ҳуҷҷатҳои меъёрии иқтисодӣ, хусусиятҳои луғавию сохтории он кори илмии алоҳида анҷом дода нашудааст. Тасмим дар ин самт барои ошкор кардани хусусиятҳои луғавию сохтории ҳуҷҷатҳои меъёрии иқтисодӣ дар заминаи таҳлили маводи зерсоҳаҳои он: омор, андоз ва дигар бахшҳо аз диду назари муҳаққиқон то андозае дур монда буд ва таҳқиқоти анҷомдодаи Чуракулзода Умрон Шодикулро метавон як пажӯҳиши тозаву нав дар ин самт номид.

Пажӯҳишҳои дар ин самт анҷомдодашуда, асосан, ҳуҷҷатҳои меъёрии соҳаи маориф ва ҳукукро дар бар мегиранд. Муҳаққиқоне, ки дар забоншиносии тоҷик дар самти ҳуҷҷатнигорӣ соҳаҳои гуногун таҳқиқот анҷом доданд, хусусиятҳои морфологӣ ё луғавии ҳуҷҷатҳоро ба назар гирифтаанд. Дар соҳаи иқтисод китобҳои алоҳида ва луғатномаҳо аз рӯйи зерсоҳаҳои иқтисод мунташир шудаанд. Таҳқиқи хусусиятҳои луғавию морфологӣ забони тоҷикӣ бештар дар асоси осори назмию насрии адабиёти тоҷик рӯйи қор омадааст, муҳаққиқ аз онҳо дар кори диссертатсионияш дар шакли зарурӣ истифода бурдааст.

Аз фишурдаи диссертатсия бар меояд, ки муҳаққиқ бори нахуст хусусиятҳои луғавию сохтории ҳуҷҷатҳои меъёрии иқтисодӣ (дар асоси ҳуҷҷатҳои меъёрии иқтисодӣ ва луғатномаҳо) ва истилоҳоти иқтисодӣ вобаста ба хусусиятҳои сохторию маъноии истилоҳоти иқтисодӣ, баромад, тавсиф ва

таснифи вожаҳо ва истилоҳот аз ҷиҳати мавзӯӣ дар ҳуҷҷатҳои меъёрии иқтисодӣ ва луғатҳои соҳавӣ мавриди таҳқиқ ва пажӯҳиши ҳеш қарор додааст.

Аҳаммияти назариявӣ амалии таҳқиқ дар он аст, ки маводи он барои хондани курсҳои назариявӣ ва амалӣ дар дарсҳои забони тоҷикӣ дар факултетҳои иқтисодӣ муфид аст.

Диссертатсияи номзоди Чуракулзода Умрон Шодикул «Хусусиятҳои лексикӣ-сохтории истилоҳоти иқтисодӣ дар забони тоҷикӣ» (дар асоси маводи ҳуҷҷатҳои меъёрии соҳаи иқтисодӣ ва луғатномаҳо) унвон дошта, аз муқаддима, ду боб, хулосаву феҳристи адабиёт иборат аст.

Дар муқаддимаи диссертатсияи тибқи муқарарот сухан дар бораи мубрамияти мавзӯ, дараҷаи омӯзиши кор, мақсад ва вазифаҳои таҳқиқ, методи таҳқиқ, навгониҳои илмӣ диссертатсия, аҳамияти назариявӣ таҳқиқ, моҳияти амалии таҳқиқ, асосҳои назариявӣ ва методологияи таҳқиқ, нуктаҳои муҳими диссертатсия, коркард ва татбиқи натиҷаҳои таҳқиқ ва сохтори диссертатсияи меравад.

Боби якуми диссертатсияи «Асосҳои назариявӣ таҳқиқии хусусиятҳои лексикӣ ҳуҷҷатҳои меъёрии иқтисодӣ» унвон дошта, аз панҷ фасл иборат буда, бештар ҷанбаи назариявӣ дошта, назари донишмандони муосирро доир ба истилоҳоти иқтисодӣ овардааст.

Боби дуюм «Хусусиятҳои лексикӣ маъноӣ ва баромади забони истилоҳоти иқтисодӣ дар ҳуҷҷатҳои иқтисодӣ ва луғатномаҳои соҳавӣ» ном дошта, аз 3 фасл ва зерфаслҳо таркиб ёфтааст. Дар ин боб муқакқик бори аввал ҳуҷҷатҳои меъёрии соҳаи иқтисодро ба таври илмӣ аз ҷиҳати мавзӯӣ тасниф намуда, дар ин замина умумият ва фарқиятҳои ин гурӯҳҳоро бозгӯӣ намудааст.

Аз фишурдаи диссертатсия бар меояд, ки ҳар як боб бо хулосаҳои мушаххаси муаллиф ба охир расидаанд ва ин аз он гувоҳӣ медиҳад, ки проблемаҳои дар диссертатсия матраҳгардида ҳалли худро пурра ёфтаанд. Дар хулосаи умумӣ бошад муҳакқик натиҷаҳои таҳқиқоти худро ҷамъбаст кардааст, ки аз аҳаммияти назарраси назарӣ ва амалӣ ҳолӣ нест.

Диссертатсия Чуракулзода Умрон Шодикул дар асоси меъёрҳои нави илмӣ таҳия гардидааст. Тарзу усули иқтибос, таҳияи бобу фасл, хулоса ва феҳристи адабиёт тибқи талаботи стандартҳои муосири таҳияи корҳои илмӣ таҳқиқотӣ ба роҳ монда шудааст.

Дар баробари дастовардҳои муҳим фишурдаи диссертатсия аз камбудиву норасоиҳо низ ҳолӣ нест:

1. Дар фишурдаи диссертатсия, вобаста ба имло, ҷиғунагии корбурди аломатҳои китобат ва ҷоп, ҷо-ҷо хатоҳо низ ба ҷашм мерасанд, ки ислоҳи онҳо ҳусни корро бештар менамояд.
2. Дар фишурдаи диссертатсия ягон диаграмма ва ҷадвал истифода нашудааст, ҳуб мешуд ба воситаи технологияи нави иттилоотӣ дар ягон қолаб нишон дода мешуд.

Дар маҷмуъ, камбудихои ишорашуда ба аҳамияти таҳқиқоти анҷомдодашуда таъсири манфӣ нахоҳад расонд, зеро онҳо ислоҳпазиранд ва ба осонӣ баратарф хоҳанд шуд.

Фишурдаи диссертатсия бо забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ мазмуну мундариҷаи қорро пурра инъикос мекунад ва мақолаҳои таълифнамудаи муаллиф низ ба талабот ҷавобгӯ аст.

Хулосаи мухтасари қори диссертатсионӣ, ки бо забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ дар охири фишурдаи диссертатсия оварда шудаанд, тибқи талаботи ҷорӣ Комиссияи олии атестатсионӣ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳия шуда, моҳияти илмӣ қори мазкурро ба таври фишурда инъикос менамояд.

Бинобар ин, қори таҳқиқии Ҷуракулзода Умрон Шодикул дар мавзӯи «Хусусиятҳои лексикӣ-сохторӣ истилоҳоти иқтисодӣ дар забони тоҷикӣ» (дар асоси маводи ҳуҷҷатҳои меъёрии соҳаи иқтисодӣ ва луғатномаҳо) ба талаботи бандҳои 31-33-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ буда, муаллифи он барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмӣ филология аз рӯи ихтисоси 10.02.00 – Забоншиносӣ (10.02.01 – Забони тоҷикӣ) сазовор мебошад.

Муқарриз:

доктори фалсафа (PhD)

аз рӯи ихтисоси филология, дотсенти

кафедраи назария ва амалияи забоншиносӣ

ДДОТ ба номи Садриддин Айнӣ

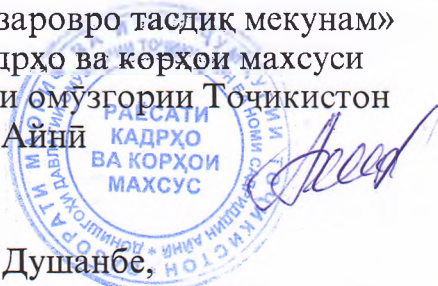
Холназаров Рухулло
Муҳаммадович

«Имзои Р.М. Холназаровро тасдиқ мекунам»

Сардори раёсати кадрҳо ва қорҳои махсуси

Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон

ба номи Садриддин Айнӣ

Мустафозода Абдуқарим

Нишонӣ: 734003, ш. Душанбе,

Ҷумҳурии Тоҷикистон, хиёбони Рӯдакӣ, 121

Почтаи электронӣ: info@tgpu.tj

Сомона: www.tgpu.tj

Тел.: +992 (37) 224 13 83

« 28 » 03 соли 2025